

หลักเกณฑ์การให้ข้อมูลการให้บริการรักษาพยาบาล และความยินยอมของผู้ป่วย

ด้วยพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๘ บัญญัติให้บุคคลด้านสาธารณสุข ต้องแจ้งข้อมูลด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการให้ผู้รับบริการทราบอย่างเพียงพอที่ผู้รับบริการจะใช้ ประกอบการตัดสินใจในการรับหรือไม่รับบริการใด และในกรณีที่ผู้รับบริการปฏิเสธไม่รับบริการใดจะให้บริการ นั้นไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีผู้รับบริการอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตรายถึงชีวิตและมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือ เป็นการรีบด่วน หรือ กรณีผู้รับบริการไม่อยู่ในฐานะที่ไม่อาจรับทราบข้อมูลได้และไม่อาจแจ้งบุคคลที่กฎหมาย กำหนดให้รับทราบข้อมูลแทนได้ ประกอบกับการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์เป็นการกระทำต่อร่างกายหรือ จิตใจของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญา ตามประมวลกฎหมายอาญา จึงต้องขอความยินยอมจาก ผู้ป่วยก่อนให้บริการเพื่อยกเว้นความรับผิดทางอาญาดังกล่าว กระทรวงสาธารณสุขตระหนักถึงความจำเป็นใน การปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์ ที่จะต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามกฎหมาย จึงกำหนดแนวทาง ปฏิบัติในการให้ข้อมูลและการให้ความยินยอม ดังนี้

ข้อ ๑. ในหลักเกณฑ์นี้

“ข้อมูลการรักษาพยาบาล” หมายความว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสุขภาพ โรค อาการ พยาธิสภาพของผู้ป่วย รวมทั้งการรักษาพยาบาลของบุคลากรทางการแพทย์

“บุคลากรทางการแพทย์” หมายความว่า ผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล เทคนิคการแพทย์ กายภาพบำบัด แพทย์แผนไทย นักสาธารณสุขชุมชน รวมทั้งผู้ที่มีหน้าที่ในการดูแลรักษาผู้ป่วยในด้านอื่น ๆ ด้วย

ข้อ ๒. การให้ข้อมูลการรักษาพยาบาล เป็นหน้าที่ของบุคลากรทางการแพทย์ตามกฎหมาย

ข้อ ๓. การให้ข้อมูลการรักษาพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ต้องให้ข้อมูลการรักษาพยาบาล แก่ผู้ป่วยอย่างเพียงพอ เพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะรับการรักษาพยาบาลหรือไม่ โดยข้อมูลดังกล่าวอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

(๑) อาการสำคัญและการวินิจฉัยของแพทย์

(๒) แนวทางการรักษา

(๓) ความเสี่ยงของการรักษา

(๔) ทางเลือกของการรักษา

(๕) ความเสี่ยงของทางเลือกการรักษา

(๖) แนวทางการปฏิบัติของผู้ป่วยก่อนและหลังการรักษาพยาบาล

ข้อ ๔. บุคลากรทางการแพทย์ที่มีหน้าที่ให้ข้อมูล มีดังนี้

(๑) แพทย์ หรือทันตแพทย์ ที่เป็นผู้ทำการรักษาพยาบาล (เจ้าของไข้) เป็นผู้ทำหน้าที่ ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยโดยตรง เว้นแต่ในกรณีมีเหตุจำเป็นที่บุคคลดังกล่าวไม่สามารถให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยด้วยตนเองได้ อาจให้แพทย์หรือทันตแพทย์ท่านอื่นแล้วแต่กรณี เป็นผู้ให้ข้อมูลแทนโดยโรงพยาบาลอาจจัดลำดับผู้ให้ข้อมูล แทนไว้ตามความเหมาะสมก็ได้ หากยังไม่อาจจัดหาแพทย์ หรือทันตแพทย์ แล้วแต่กรณีเป็นผู้ให้ข้อมูลได้ ก็อาจ มอบหมายให้พยาบาล เป็นผู้ให้ข้อมูลแทนก็ได้

(๒) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์อื่นที่ไม่ใช่แพทย์ ก็เป็นผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยในส่วน ที่ตนเกี่ยวข้องด้วย เช่น เภสัชกรต้องให้ข้อมูลยา การใช้ยา ผลข้างเคียงการใช้ยา หรือ นักกายภาพบำบัด ก็ต้อง ให้ข้อมูลกระบวนการทำกายภาพบำบัดและข้อมูลอื่นตามข้อ ๓. โดยอนุโลมแก่ผู้มารับการบำบัดอย่างเพียงพอ ก่อนทำการบำบัดตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นต้น

(๓) เจ้าหน้าที่...

(๓) เจ้าหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการวิชาชีพทางการแพทย์ ก็ต้องให้ข้อมูลแก่ผู้ป่วยในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของตน เช่น พนักงานเปล หรือ รถเข็นผู้ป่วยก็ต้องอธิบายการใช้เปล ข้อควรระวังแก่ผู้ป่วยด้วย เป็นต้น

ข้อ ๕ การให้ข้อมูลการรักษาพยาบาล จะทำด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ข้อมูล และผู้รับทราบข้อมูลและพยานอย่างน้อยหนึ่งคนก็ได้ ในกรณีไม่สามารถทำเป็นหนังสือได้ก็ให้บันทึกการให้ข้อมูลดังกล่าว โดยมีสาระสำคัญพอสังเขปไว้ในเวชระเบียน และลงชื่อผู้ให้ข้อมูล ผู้รับข้อมูลไว้ ทั้งนี้ แม้ว่าจะได้ทำหนังสือแสดงการให้ข้อมูลแล้วก็ตาม ก็ควรเขียนว่าได้ให้ข้อมูลการรักษาพยาบาลแล้วไว้ในเวชระเบียนด้วย

ในกรณี ผู้รับข้อมูลไม่ยอมลงลายมือชื่อ หรือไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ให้บันทึกว่า ผู้รับข้อมูลได้รับทราบข้อมูลดังกล่าวแล้วแต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อไว้ในหนังสือ หรือในเวชระเบียนด้วย

ข้อ ๖ บุคคลดังต่อไปนี้ เป็นผู้รับข้อมูลการรักษาพยาบาล

(๑) ผู้ป่วย

(๒) บุคคลผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วย ในกรณีผู้ป่วยไม่อยู่ในฐานะรับทราบข้อมูลได้

- ทายาทโดยธรรมของผู้ป่วย คือ บิดา มารดา บุตร พี่น้องร่วมบิดามารดา พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดา ปู่ย่าตายาย ลุงป้าน้าอา

- สามเษหรือภรรยาของผู้ป่วย

- ผู้ปกครอง (ผู้ที่ศาลตั้งให้เป็นผู้ปกครองผู้ป่วย)

- ผู้ปกครองดูแล (ผู้ที่ดูแลผู้ป่วยแทนบิดามารดา มาช่วงระยะหนึ่งหรือตลอดมา)

- ผู้อนุบาล (บุคคลที่ศาลแต่งตั้งให้เป็นผู้อนุบาลบุคคลไร้ความสามารถ)

- ผู้พิทักษ์ (บุคคลที่ศาลแต่งตั้งให้เป็นผู้พิทักษ์บุคคลเสมือนไร้ความสามารถ)

ข้อ ๗ การให้ข้อมูลการรักษาพยาบาล

(๑) การให้ข้อมูล แก่ผู้ป่วยนอก

(๒) การให้ข้อมูล แก่ ผู้ป่วยใน

ข้อ ๘ การให้ข้อมูลผู้ป่วยนอกควรประกอบด้วย อาการสำคัญ พยาธิสภาพของผู้ป่วยการวินิจฉัยเบื้องต้นของแพทย์ แนวทางการรักษา ข้อเสนอแนะการปฏิบัติตน และหากมีอาการผิดปกติให้มาพบแพทย์ทันที เมื่อให้ข้อมูลแล้วให้บันทึกไว้ในเวชระเบียนโดยสังเขปจะให้ผู้ป่วยลงชื่อด้วยก็ได้

ข้อ ๙ การให้ข้อมูลผู้ป่วยในควรประกอบด้วย ข้อมูลตามข้อ ๓ (๑) - (๖) โดยในกรณีที่จำเป็นต้องทำการรักษาเพิ่มเติมจากโรคที่ได้ให้ข้อมูลดังกล่าวแล้ว ก็จะต้องให้ข้อมูลการรักษาเพิ่มเติมนั้นใหม่ทุกครั้ง และควรบันทึกว่าได้แจ้งข้อมูลให้ผู้ป่วยทราบแล้วไว้ในเวชระเบียนด้วย

ข้อ ๑๐ ในการทำหัตถการ หรือกระบวนการรักษาที่มีความเสี่ยงต่อความพิการหรือเสียชีวิต บุคลากรทางการแพทย์ผู้ทำการรักษาพยาบาลนั้น ต้องทำการให้ข้อมูล และขอความยินยอมทุกครั้ง เว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นการต่อเนือง อาจขอเพียงครั้งเดียว เช่น การให้เลือด เป็นต้น และที่กฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้ตามข้อ ๑๑

ข้อ ๑๑ บุคลากรทางการแพทย์ ไม่จำเป็นต้องให้ข้อมูลการรักษาพยาบาล แก่ผู้ป่วย หรือผู้กระทำการแทนผู้ป่วย

(๑) ผู้ป่วยอยู่ในภาวะที่เสี่ยงอันตรายถึงชีวิต และมีความจำเป็นต้องให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างรีบด่วน

(๒) ผู้ป่วยไม่อยู่ในฐานะที่จะรับทราบข้อมูลได้ เช่น ไม่มีสติสัมปชัญญะ เป็นต้น และไม่สามารถติดต่อบุคคลตาม ข้อ ๖ (๒) ได้

ทั้งนี้ เมื่อจะทำการรักษาพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ต้องบันทึกเหตุดังกล่าวตาม (๑) หรือ (๒) ไว้ในเวชระเบียนเสมอ

ข้อ ๑๒ เมื่อผู้ป่วยหรือผู้กระทำการแทน ได้รับทราบข้อมูลการรักษาพยาบาลแล้ว โรงพยาบาลจะต้องให้ผู้ป่วยตัดสินใจว่าจะรับบริการรักษาพยาบาลหรือไม่ ทุกกรณี

การยินยอมรับบริการหรือไม่ยินยอมรับบริการ ต้องมีหลักฐานแสดงเป็นหนังสือ ในกรณีผู้ป่วยไม่ยอมลงลายมือชื่อในหนังสือยินยอมหรือปฏิเสธการรักษาพยาบาลให้บันทึกไว้ในเวชระเบียนด้วย

หนังสือแสดงการรับทราบข้อมูลและการยินยอมของผู้ป่วยหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้ป่วย ให้เป็นไปตามแบบท้ายหลักเกณฑ์นี้

ในกรณีโรงพยาบาลประสงค์จะออกหนังสือแสดงการรับทราบข้อมูลและการยินยอมของผู้ป่วยเองก็ให้ทำได้ แต่ต้องมีสาระสำคัญไม่น้อยกว่าที่กำหนดในแบบท้ายหลักเกณฑ์นี้

ข้อ ๑๓ ความยินยอมของผู้ป่วยหรือผู้มีอำนาจกระทำการแทนของผู้ป่วย จะทำให้บุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพ ไม่มีความผิดอาญา และทางแพ่ง เว้นแต่จะเป็นการกระทำประมาทเลินเล่อ

ข้อ ๑๔ บุคคลดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมหรือปฏิเสธไม่รับการรักษาพยาบาล

(๑) ผู้ป่วยที่บรรลุนิติภาวะ และมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์

(๒) สามีหรือภริยาตามกฎหมายและฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีสติสัมปชัญญะ

(๓) บิดา มารดา กรณีผู้ป่วยยังไม่บรรลุนิติภาวะ

(๔) ผู้อนุบาลที่ศาลแต่งตั้งกรณีผู้ป่วยเป็นคนวิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถ

(๕) ผู้พิทักษ์ที่ศาลแต่งตั้ง กรณีผู้ป่วยเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ

ผู้บรรลุนิติภาวะ หมายถึง ผู้มีอายุครบยี่สิบปีบริบูรณ์ หรือ ผู้ที่มีอายุ ๑๗ ปี ซึ่งทำการสมรสโดยความยินยอมของบิดามารดา หรือ ผู้มีอายุ ๑๕ ปี ที่สมรสโดยการอนุญาตของศาล

ข้อ ๑๕ ในกรณีที่ไม่มีผู้ให้ความยินยอมตามข้อ ๑๔ ให้บุคลากรทางการแพทย์ทำการรักษาพยาบาลต่อไป หากเป็นกรณีที่จำเป็นต้องทำหัตถการ หรือดำเนินการรักษาพยาบาลที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุไม่พึงประสงค์ ให้บันทึกในเวชระเบียนว่า ผู้ป่วยอยู่ในภาวะมีอันตรายร้ายแรงที่อาจพิการหรือเสียชีวิต จำเป็นต้องทำการรักษาโดยเร่งด่วน และไม่มีผู้รับข้อมูลและให้ความยินยอม แล้วจึงทำการรักษาต่อไปได้ โดยหากมีญาติอื่น ๆ หรือเพื่อนผู้ป่วยที่อยู่ด้วยก็ให้ลงลายมือชื่อเป็นผู้รับทราบและเป็นพยานด้วย

ข้อ ๑๖ ความยินยอมหรือไม่ยินยอมของผู้ป่วยยังคงมีผลใช้ได้ จนกว่าจะมีการยกเลิกโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ การยกเลิกความยินยอมหรือไม่ยินยอมไม่มีผลกระทบต่อการรักษาพยาบาลที่ได้ดำเนินการก่อนมีการยกเลิกดังกล่าว

ข้อ ๑๗ การปฏิเสธการรับบริการรักษาพยาบาล มีผลทำให้บุคลากรทางการแพทย์ไม่มีอำนาจทำการรักษาพยาบาลผู้ป่วยภายหลังจากนั้น

การปฏิเสธการรักษาต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

ข้อ ๑๘ ในกรณี...

ข้อ ๑๘ ในกรณีผู้ป่วยเป็นชาวต่างประเทศ ให้มีล่ามแปลภาษาอ่านข้อความการให้ข้อมูลการรักษา และความยินยอมให้ผู้ป่วยฟัง พร้อมทั้งให้ผู้ป่วยและล่ามลงลายมือชื่อล่ามในหนังสือหรือในเวชระเบียนไว้ด้วย

ข้อ ๑๙ การดำเนินการใดที่ไม่ได้กำหนดในหลักเกณฑ์นี้ ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง ประกาศ หรือ แนวทางของราชการกำหนดไว้ โดยอนุโลม

ข้อ ๒๐ ในกรณีที่มีปัญหาหรือข้อสงสัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นี้ให้ปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้พิจารณาการวินิจฉัย และถือเป็นที่สุด
